

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศไทยในช่วง 3 ทศวรรษที่ผ่านมา ได้ก่อให้เกิดปัญหาความไม่สมดุลในการพัฒนาขึ้น ทั้งด้านโครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศ และความไม่สมดุลของพื้นที่การพัฒนา (เสน่ห์ จามริก, 2530) กล่าวคือ การเติบโตทางด้านเศรษฐกิจของประเทศได้เพิ่มขึ้นมากในภาคอุตสาหกรรมการค้าและบริการ ส่วนการเติบโตภาคเกษตรกรรมมีแนวโน้มที่ลดลง ดังจะเห็นได้จากอัตราการขยายตัวของภาคการผลิตในสาขาการผลิตต่าง ๆ ของประเทศระหว่างปี พ.ศ. 2523-2531 พบว่า อัตราการขยายตัวของการผลิตในสาขาเกษตรกรรมได้ลดลงจากร้อยละ 5 ในปี 2524 เป็นร้อยละ 1.39 ในปี 2529 และมีอัตราการหดตัวเป็นร้อยละ 3.10 ในปี 2530 ส่วนการผลิตในสาขาอุตสาหกรรมได้มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัดในปี 2530 คือมีอัตราการขยายตัวร้อยละ 14.10 นอกจากนี้ยังมีการผลิตในสาขาการผลิตอื่น ๆ ที่มีอัตราการขยายตัวอยู่ในระดับสูง ได้แก่ สาขาการก่อสร้าง สาขาการบริการ สาขาการธนาคาร การประกันภัย และธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ (คมสัน เตชะพานิช, 2533)

จากการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศในลักษณะดังกล่าว ก่อให้เกิดช่องว่างระหว่างรายได้ของประชาชนกลุ่มต่าง ๆ มีมากขึ้น โดยเฉพาะความแตกต่างของรายได้ในด้านพาณิชย์กรรมกับเกษตรกรรมที่มีความแตกต่างกันเกือบ 10 เท่า นั่นก็คือ ผู้มีรายได้จากภาคเกษตรมีสัดส่วนรายได้ลดลงจากร้อยละ 19.0 ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 (2525-2529) เหลือร้อยละ 12.1 ในช่วงครึ่งแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 (2535-2537) และในช่วงปี 2524-2533 คนในภาคการเกษตรมีรายได้เฉลี่ยต่อคนน้อยกว่าคนนอกภาคเกษตรจาก 8 เท่าในปี 2524 เป็น 10 เท่าในปี 2533 จากการกระจายรายได้ในภาคเศรษฐกิจที่ไม่เท่าเทียมกันสะท้อนให้เห็นปัญหาการกระจายรายได้ระหว่างภาคของประชากรในประเทศมีความแตกต่างด้วยเช่นกัน กล่าวคือระหว่างปี 2524-2531 รายได้เฉลี่ยต่อหัวของประชากรเขตกรุงเทพฯและปริมณฑลเพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 10.9 ต่อปี ขณะที่ภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือ มีอัตราเพิ่มของรายได้ประชากรเฉลี่ยร้อยละ 7.3-8.5 ต่อปี จะเห็นได้ว่ารายได้เฉลี่ยต่อหัวของประชากรเขตกรุงเทพฯและปริมณฑล ทั้งช่วงห่างจากภาคอื่น ๆ มากขึ้น (จิระพันธ์ กัลลประวิทย์, 2537)

ด้วยเหตุนี้ ในแผนพัฒนาฉบับที่ 6 (2530-2534) รัฐบาลมีความมุ่งหวังที่จะพัฒนาพื้นที่ และกระจายอุตสาหกรรมไปสู่ภูมิภาค โดยยึดกลุ่มผู้ผลิตที่มีรายได้น้อยทั้งในภูมิภาคและชนบทเป็น กลุ่มเป้าหมายหลัก โดยกระจายอุตสาหกรรมในรูปแบบของอุตสาหกรรมการเกษตร อุตสาหกรรม ขนาดย่อมในภูมิภาค เพื่อเพิ่มรายได้และสร้างงานให้แก่ประชาชนทั้งในเมืองและชนบทโดยดำเนินการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออกอย่างต่อเนื่อง และได้เตรียมการพัฒนาพื้นที่ในบริเวณ ภาคใต้ตอนบน ให้เป็นพื้นที่เศรษฐกิจใหม่และเป็นทางเลือกของแหล่งที่ตั้งอุตสาหกรรมในอนาคต

ในการเตรียมการพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจใหม่ ในช่วงแผนพัฒนา ฉบับที่ 6 ภาคใต้จึงเป็น ทางเลือกอีกทางหนึ่งทั้งนี้เนื่องจากภาคใต้มีทำเลที่ตั้งที่เหมาะสมด้านภูมิศาสตร์ และมีความอุดม- สมบูรณ์ทางด้านทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรแร่ธาตุ ตลอดจนความอุดมสมบูรณ์ทางด้านพืชผล จึง มีลู่ทางในการพัฒนาเป็นอย่างสูง นอกจากนั้นภาคใต้ยังมีชายฝั่งทะเลที่ยาวสามารถทำการเพาะ เลี้ยงชายฝั่งได้เป็นอย่างดี และสภาพพื้นที่ชายฝั่งทะเลทั้งสองด้าน คือ ชายฝั่งทะเลอันดามันด้าน ตะวันตกและอ่าวไทยด้านตะวันออกนั้น ยังมีศักยภาพในการพัฒนาให้เป็นท่าเรือน้ำลึก หรือท่าเรือ ชายฝั่งจึงมีโอกาสในการพัฒนาเป็นศูนย์กลางการเดินเรือ สามารถพัฒนาเป็นศูนย์กลางการติดต่อค้าขายกับนานาชาติได้อีกด้วย ในการเตรียมพัฒนาคอบคลุมพื้นที่และจำนวนประชากรประมาณร้อยละ 13-14 ของประเทศจึงเป็นพื้นที่ที่จะเป็นฐานเศรษฐกิจใหม่และฐานการจ้างงานใหม่ที่จะช่วย กระจายความเจริญออกจากกรุงเทพฯและปริมณฑล ในสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เป็น นายกรัฐมนตรีได้มีการอนุมัติจัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ขึ้น เพื่อศึกษาถึงความ เหมาะสมของโครงการพัฒนาในด้านต่าง ๆ เป็นต้น

ดังนั้น ในแผนพัฒนา ฉบับที่ 7 (2535-2539) รัฐบาลจึงได้มีเป้าหมายที่จะพัฒนาพื้นที่ ชายฝั่งทะเลภาคใต้ขึ้น เพื่อเชื่อมโยงเข้าเป็นส่วนหนึ่งของเส้นทางเดินเรือระหว่างประเทศ โดยใช้แหล่งที่ตั้งในจุดยุทธศาสตร์ของภาคใต้และข้อได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบของประเทศทั้งในเรื่อง โอกาสทางเศรษฐกิจ ที่ดินและแรงงานให้เป็นประโยชน์ ซึ่งเท่ากับเป็นการยกระดับการพัฒนา เศรษฐกิจของประเทศไทยเข้าสู่ระบบสากลนานาชาติขึ้นอีกระดับหนึ่ง โดยมีแนวความคิดที่จะเชื่อมโยงทางออกสู่ทะเลทั้งสองด้านของภาคใต้ คือ ทะเลอันดามันทางฝั่งตะวันตกและอ่าวไทยทางฝั่ง ตะวันออก ด้วยสะพานเศรษฐกิจ อันประกอบด้วยระบบ ถนน รถไฟ รวมทั้งระบบท่อ มีพื้นที่ เป้าหมายบริเวณสองฝั่งทะเลปลายสะพานเศรษฐกิจ คือ พื้นที่บริเวณจังหวัดกระบี่จะเป็นฐาน เศรษฐกิจของประเทศเปิดสู่ฝั่งทะเลอันดามัน ส่วนพื้นที่บริเวณอำเภอขนอม เป็นฐานเศรษฐกิจใหม่ ฝั่งอ่าวไทย

กรณีพื้นที่ชายฝั่งทะเลอำเภอขนอมนั้น มีลักษณะภูมิประเทศที่เหมาะสมในการพัฒนาด้าน อุตสาหกรรม ทั้งนี้ด้วยความพร้อมในด้านต่าง ๆ ที่จะส่งผลให้การพัฒนารุดหน้าไปข้างหน้า อันได้แก่ โรงจักรไฟฟ้าพลังความร้อนที่ทันสมัย และโรงแยกก๊าซธรรมชาติของการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย

ไทย รวมทั้งยังเป็นพื้นที่ ๆ สามารถก่อสร้างท่าเรือน้ำลึกทางฝั่งตะวันออกของคาบสมุทรภาคใต้ของประเทศไทย (สำนักงานอำเภอขนอม, 2537) ดังนั้นในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 ชายฝั่งทะเลอำเภอขนอมจึงถูกกำหนดให้เป็นพื้นที่เศรษฐกิจใหม่ เป็นศูนย์กลางทางอุตสาหกรรมของฝั่งทะเลด้านอ่าวไทย จัดให้มีกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ได้แก่ สถานีขนถ่ายน้ำมันดิบ ท่อส่งก๊าซในทะเล ท่าเรือน้ำลึก เขตอุตสาหกรรม ชุมชนเมืองใหม่ และโครงการชลประทาน เป็นต้น และที่ผ่าน ๆ มารัฐบาลได้ดำเนินการพัฒนา อาทิ โครงการวางท่อส่งก๊าซธรรมชาติจากอ่าวไทยมาขึ้นที่ฝั่งอำเภอขนอม โครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าพลังความร้อนร่วม และโรงแยกก๊าซธรรมชาติ รวมทั้งโครงการก่อสร้างถนนสายกระบี่-ขนอม ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ทำให้ชายฝั่งทะเลอำเภอขนอมน่าจะสามารถขยายตัวเป็นแหล่งอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ได้ ตามแผนพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ที่รัฐบาลคาดว่า จะก่อให้เกิดการสร้างงานโดยตรงสำหรับประชากร 230,000 คน ในระยะ 10 ปี แต่อย่างไรก็ตาม การจ้างงานย่อมเกิดขึ้นทั้งทางตรงและทางอ้อม อันเนื่องมาจากกิจกรรมต่อเนื่องจากด้านพาณิชย์ และบริการอื่น ๆ ที่จะติดตามมาอีก (คณะกรรมการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้, 2538)

การพัฒนาในลักษณะที่กล่าวมาข้างต้น ย่อมก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่ ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของประชาชนชนบทในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะพื้นที่ตำบลท้องเนียน อำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งกำหนดให้เป็นที่ตั้งของอุตสาหกรรมต่าง ๆ ทางฝั่งอ่าวไทย ตลอดเวลาที่ผ่านมามีวิถีชีวิตของประชาชนในตำบลท้องเนียน มีความผูกพันอยู่กับอาชีพการเกษตร เช่น ทำสวนยาง สวนมะพร้าว สวนกาแฟ สวนทุเรียน มะม่วงหิมพานต์ เป็นต้น ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในพื้นที่ที่ผ่านมามาจนถึงปัจจุบัน จะเป็นไปในลักษณะของการเปลี่ยนแปลงทางการเกษตร เช่น การทำนาหมดไป ในขณะที่การเลี้ยงกุ้งเพิ่มขึ้น หรือพื้นที่การปลูกกาแฟลดลงแต่พื้นที่ทำสวนผลไม้ผสมมีจำนวนเพิ่มขึ้น จะเห็นได้ว่าการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจะเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ยังอยู่ในภาคเกษตรกรรม แต่เมื่อในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 ได้กำหนดให้พื้นที่ตำบลท้องเนียน เป็นเขตพัฒนาอุตสาหกรรม ดังนั้นเมื่อพื้นที่จะมีการเปลี่ยนแปลงโดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงของวิถีการผลิตที่จะพัฒนาไปสู่ความเป็นอุตสาหกรรมมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงนี้ทำให้บรรดาวัฒนธรรมต่าง ๆ ของเมืองไหลบ่าสู่ชนบทอย่างรวดเร็วไม่ว่าจะเป็นด้านการค้า อุตสาหกรรม ทศนคติ ค่านิยมแบบชาวเมือง สิ่งเหล่านี้จะส่งผลกระทบต่อโครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ตลอดจนวิถีชีวิตโดยทั่วไปของประชาชนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมหรือแม้แต่การใช้ที่ดินของประชาชนในพื้นที่

ในสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน โครงการพัฒนาที่รัฐกำหนดให้เป็นสิ่งที่ประชาชนในท้องถิ่นคาดหวังไว้ว่าเป็นหนทางที่จะช่วยยกคุณภาพชีวิตให้ดีกว่าที่เป็นอยู่เดิม ดังนั้นจึงจำเป็นอย่าง

ยิ่งที่จะต้องทำความเข้าใจความมุ่งหวังหรือคาดหวังของประชาชนท้องถิ่น ทั้งนี้เพราะเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากโครงการพัฒนา ในงานวิจัยฉบับนี้จึงมุ่งศึกษาความคาดหวังทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในท้องถิ่น ที่มีต่อโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ โดยศึกษาว่าประชาชนในท้องถิ่นมีความคาดหวังอย่างไร เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงทางพื้นที่จากเกษตรกรรมไปสู่อุตสาหกรรมอันเนื่องมาจากโครงการพัฒนาดังกล่าว และปัจจัยตัวใดบ้างที่เป็นตัวกำหนดความคาดหวัง ทั้งนี้เพื่อนำผลที่ได้มาเป็นข้อมูลในการวางแผนและกำหนดโครงการในการพัฒนาต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.2.1 เพื่อศึกษาถึงความคาดหวังทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนท้องถิ่นที่มีต่อโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้

1.2.2 เพื่อศึกษาให้ทราบถึงความแตกต่างของสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนก่อนและหลังมีโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้

1.2.3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคมและการเมืองกับความคาดหวังทางเศรษฐกิจและสังคม

1.3 สมมติฐานในการศึกษา

1.3.1 ประชาชนในท้องถิ่น มีความคาดหวังว่าโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้จะส่งผลให้สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่ดีขึ้น

1.3.2 สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในตำบลท้องเนียนก่อนและหลังมีโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ มีความแตกต่างกัน

1.3.3 ความคาดหวังทางเศรษฐกิจ และสังคมของประชาชนท้องถิ่น ไม่มีความสัมพันธ์กับปัจจัยทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคมและการเมือง

1.4 ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาความคาดหวังทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนท้องถิ่น ที่มีต่อโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ ในตำบลท้องเนียน อำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช ครั้งนี้ เป็นการศึกษาความคาดหวังทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนท้องถิ่นในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 (2535-2539) จำกัดขอบเขตการศึกษา ดังนี้

1.4.1 การศึกษาคั้งนี้เลือกเฉพาะหมู่บ้านที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบจากโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้โดยตรง นั่นก็คือเป็นหมู่บ้านที่มีถนน 4 ช่องจราจรตัดผ่าน รวมทั้งเป็นที่ตั้งของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ อาทิ นิคมอุตสาหกรรม ชุมชนเมืองใหม่ โรงกลั่นน้ำมัน และท่าเรือหลัก เป็นต้น

1.4.2 การศึกษาคั้งนี้เลือกกลุ่มประชากรที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบจากโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้โดยตรง 2 กลุ่ม คือ กลุ่มอาชีพเกษตร และกลุ่มอาชีพค้าขาย เป็นต้น

1.4.3 ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษา 3 ระดับ คือ

1.4.3.1 ศึกษาความคาดหวังของประชาชนท้องถิ่น ที่มีต่อโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ โดยศึกษาลักษณะความคาดหวัง 2 ด้านคือ ความคาดหวังทางเศรษฐกิจ และความคาดหวังทางสังคม

1.4.3.2 ศึกษาความแตกต่างของสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม ก่อนและหลังมีโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ โดยกำหนดช่วงเวลาก่อนและหลังดังนี้ คือ

- ก่อนมีโครงการพัฒนาฯ คือ ก่อนปี 2535
- หลังมีโครงการพัฒนาฯ คือ ก่อนปี 2535-ปัจจุบัน (2539)

1.4.3.3 ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคาดหวังของประชากร โดยศึกษาปัจจัยดังต่อไปนี้คือ ลักษณะทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง เป็นต้น

1.4.4 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1.4.4.1 ตัวแปรอิสระ คือ ปัจจัยทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ที่มีอิทธิพลต่อความคาดหวังทางเศรษฐกิจและสังคมของประชากร

ปัจจัยทางกายภาพ ได้แก่ ความใกล้ไกลจากตัวอำเภอ สภาพเส้นทางที่ใช้ในการเดินทาง การใช้ที่ดิน

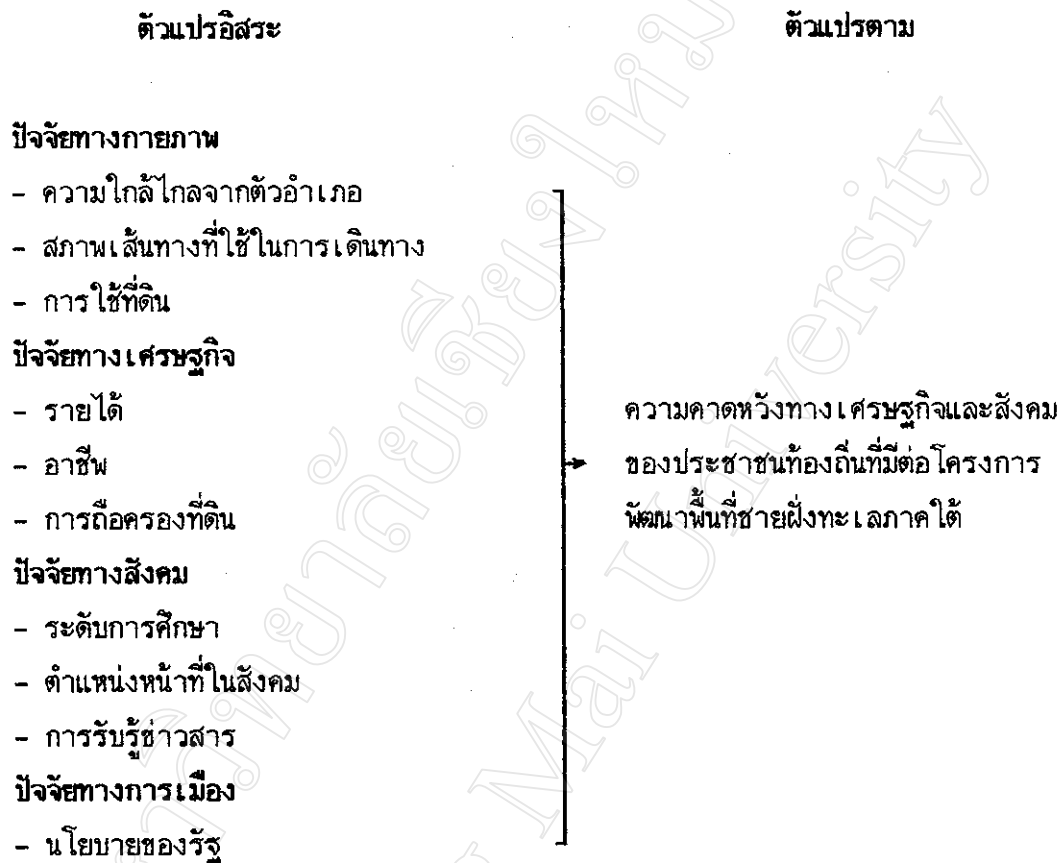
ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ได้แก่ รายได้ อาชีพ การถือครองที่ดิน

ปัจจัยทางสังคม ได้แก่ ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ในสังคม การรับรู้ข่าวสาร

ปัจจัยทางการเมือง ได้แก่ นโยบายของรัฐ

1.4.4.2 ตัวแปรตาม คือ ความคาดหวังทางเศรษฐกิจและสังคมของประชากร ที่มีต่อโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้

แสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรในการวิจัย

1.5 นิยามศัพท์

ความคาดหวัง หมายถึง การคาดคิดของประชาชนว่าพื้นที่ในท้องถิ่นของตนน่าจะมีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมไปอย่างไร รวมทั้งตนเองหรือครอบครัวหรือชุมชนจะได้รับผลประโยชน์ และผลกระทบอย่างไรบ้างจากโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ ในเขตพื้นที่อำเภอขนอมได้ถูกกำหนดให้เป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมทางด้านฝั่งอ่าวไทย ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (2535-2539)

ความคาดหวังทางเศรษฐกิจและสังคมในทางบวก หมายถึง การคาดการณ์เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นไปในลักษณะที่คาดว่าจะครอบครัวและชุมชนจะมีสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมดีขึ้น

ความคาดหวังทางเศรษฐกิจและสังคมในทางบวกต่ำ หมายถึง การคาดการณ์เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม เป็นไปในลักษณะที่คาดว่าสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวและชุมชนดีขึ้นไม่มาก

ความคาดหวังทางเศรษฐกิจและสังคมในทางบวกสูง หมายถึง การคาดการณ์เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม เป็นไปในลักษณะที่คาดว่าสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวและชุมชนจะดีขึ้นมาก

ความคาดหวังทางเศรษฐกิจและสังคมในทางลบ หมายถึง การคาดการณ์เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมที่จะเกิดขึ้นในพื้นที่ ซึ่งสิ่งที่คาดว่าจะเกิดขึ้น จะส่งผลเสียต่อสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวและชุมชน

ความคาดหวังทางเศรษฐกิจและสังคมในทางลบต่ำ หมายถึง การคาดการณ์เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมเป็นไปในลักษณะที่คาดว่าโครงการฯ จะส่งผลเสียต่อสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวและชุมชนไม่มากนัก

ความคาดหวังทางเศรษฐกิจและสังคมในทางลบสูง หมายถึง การคาดการณ์เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมเป็นไปในลักษณะที่คาดว่าโครงการฯ จะส่งผลเสียต่อสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวและชุมชนมาก

ก่อนมีโครงการฯ หมายถึง ก่อนที่จะมีกำหนดโครงการไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

หลังมีโครงการฯ หมายถึง หลังจากที่มีการกำหนดโครงการไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งได้กำหนดไว้ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 (2535-2539) ดังนั้นช่วงที่ศึกษาเป็นช่วงปี 2535-2539 นับเป็นช่วงเริ่มต้นของโครงการ

หัวหน้าครัวเรือนที่มีอาชีพเกษตร หมายถึง หัวหน้าครัวเรือนที่มีรายได้หลักจากการเกษตร

หัวหน้าครัวเรือนที่มีอาชีพค้าขาย หมายถึง หัวหน้าครัวเรือนที่มีรายได้หลักจากการค้าขาย

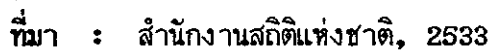
1.6 พื้นที่ศึกษา

เป็นพื้นที่บริเวณด้านฝั่งอ่าวไทย ตำแหน่งพิกัดภูมิศาสตร์อยู่ระหว่าง ละติจูดที่ 9 องศา 11.26 ลิปดาเหนือ ถึงละติจูด 9 องศา 19.30 ลิปดาเหนือ และระหว่างลองจิจูดที่ 90 องศา 46.30 ลิปดาตะวันออก ถึงลองจิจูดที่ 99 องศา 53 ลิปดาตะวันออก มีพื้นที่โดยประมาณ 136.904 ตารางกิโลเมตร อยู่ในเขตการปกครองของตำบลท้องเนียน อำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช การเลือกพื้นที่บริเวณดังกล่าวเป็นพื้นที่ศึกษามีเหตุผลดังนี้ คือ

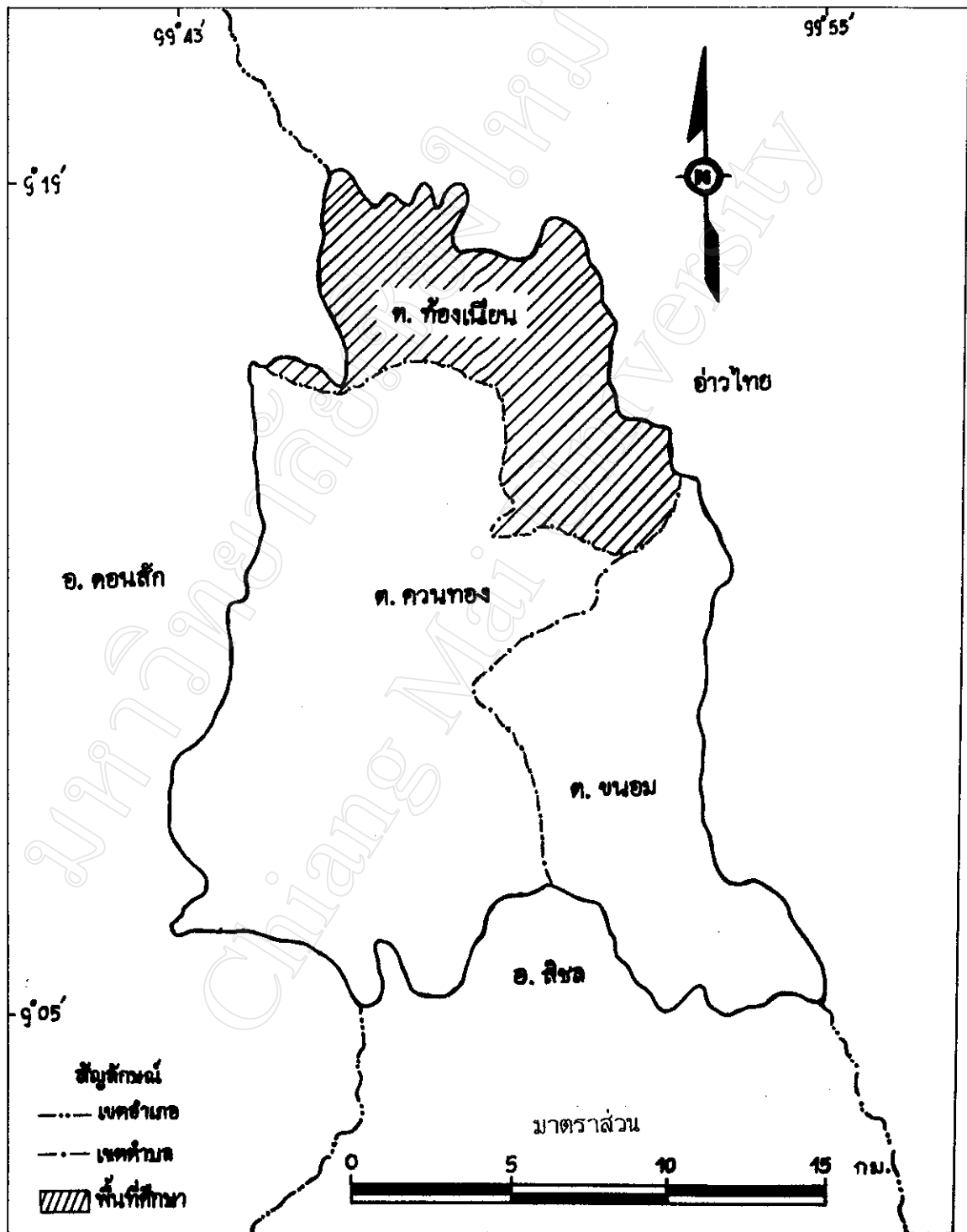
1.6.1 เป็นบริเวณที่มีแนวถนนเชื่อมตะวันออก-ตะวันตกสายใหม่ผ่าน เป็นถนน 4 ช่องจราจร เชื่อมท่าเรือขนอมฝั่งอ่าวไทย กับท่าเรือกระบี่ฝั่งอันดามัน

1.6.2 เป็นบริเวณที่เป็นที่ตั้งกิจกรรมทางเศรษฐกิจ อาทิ นิคมอุตสาหกรรม กลุ่มอุตสาหกรรมน้ำมันและปิโตรเคมี โรงกลั่นน้ำมัน ชุมชนเมืองใหม่ และท่าเรือน้ำลึก เป็นต้น

1.6.3 เป็นบริเวณที่มีสภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะพื้นที่ทำการเกษตรมีจำนวนลดลงและถูกเปลี่ยนมือไปเป็นจำนวนมาก

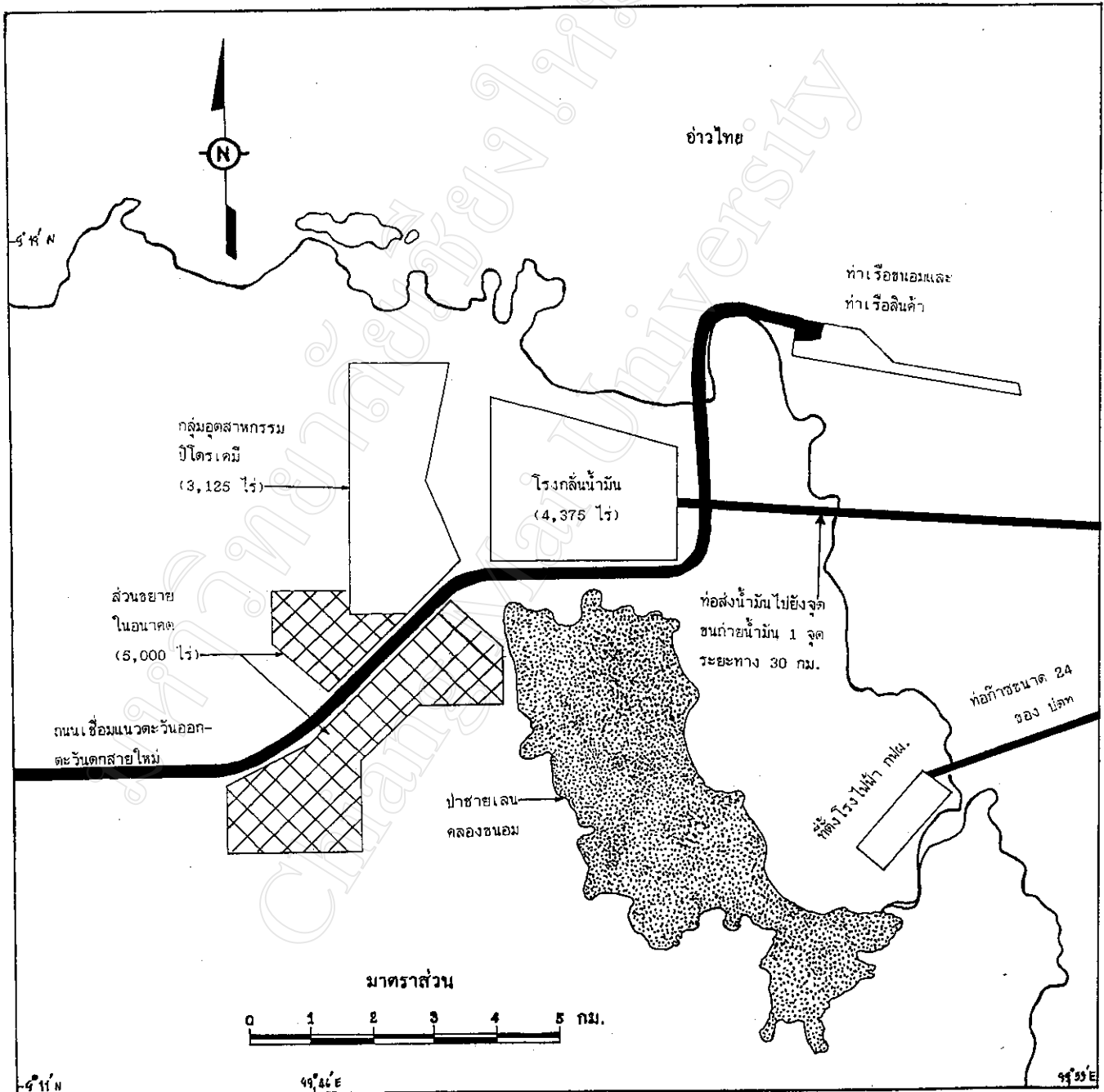

รูปที่ 1.2 แผนที่ทำเลที่ตั้งของพื้นที่ศึกษาในอำเภอชนอม

ที่มา : สำนักงานอำเภอชนอม, 2537

รูปที่ 1.3 แผนที่แสดงการใช้ที่ดินบริเวณนิคมอุตสาหกรรมและท่าเรือน้ำลึกขนอม

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้, 2538

1.7 กรอบแนวความคิดทฤษฎี

1.7.1 ความหมายเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม

1.7.1.1 ความหมายของการเปลี่ยนแปลง

การเปลี่ยนแปลงเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับเวลาหรือขั้นกับเวลาเสมอ นั่นก็คือการที่สิ่งใดสิ่งหนึ่งได้แปรสภาพที่เคยมีอยู่มาเป็นสภาพใหม่ โดยมีองค์ประกอบของเวลาเป็นเครื่องกำหนด สำหรับสังคมมนุษย์ก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม หรือด้านอื่นอีกมากมาย (สมศักดิ์ ศรีสันติสุข, 2532) จึงได้มีข้อสมมุติที่แตกต่างกันไปถึงการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในสังคมมนุษย์

Nisbet (1969) ได้กล่าวถึงข้อสมมุติของการเปลี่ยนแปลงไว้ดังนี้ คือ

1. การเปลี่ยนแปลงเป็นเรื่องธรรมชาติ (change is natural) พุทธศาสนาได้กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงของชีวิตมนุษย์ว่า คนเรามีการเกิด แก่ เจ็บ ตาย เป็นเรื่องธรรมดา และเป็นเรื่องของธรรมชาติ ไม่มีใครที่จะบังคับให้หยุดการเปลี่ยนแปลงได้ การเปลี่ยนแปลงจึงเป็นเรื่องของข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ

2. การเปลี่ยนแปลงเป็นอยู่ตลอดเวลา (change is immanent) เป็นการเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากมีปัจจัยที่ผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงมีลักษณะของการกระทำหนึ่ง ๆ เป็นสาเหตุผลักดันไปสู่การเปลี่ยนแปลง การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นสิ่งใด ๆ จะเกิดจากปัจจัยที่ผลักดันทำให้มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เช่น คนเรามีการเจริญเติบโตเนื่องจากการรับประทานอาหาร และออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอตลอดเวลา

3. การเปลี่ยนแปลงเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง (change is continuous) การเปลี่ยนแปลงในลักษณะนี้เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องสืบต่อกันมาผ่านขั้นตอนต่าง ๆ เพื่อไปสู่ขั้นตอนที่สมบูรณ์ว่า เช่น สังคมมีการเปลี่ยนแปลงผ่านขั้นตอนต่าง ๆ จากอดีตจนถึงยุคปัจจุบัน การเปลี่ยนแปลงจากขั้นตอนหนึ่งไปสู่ขั้นตอนหนึ่งนั้น เป็นลักษณะของสายสัมพันธ์เชื่อมโยงติดต่อกันไป

4. การเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งจำเป็น (change is necessary) เป็นลักษณะการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้มนุษย์มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เช่น รัฐบาลมีแผนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติขึ้น ซึ่งเป็นหน้าที่ของรัฐบาลที่ต้องพัฒนาให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

5. การเปลี่ยนแปลงเป็นแบบเดียวกัน (change is uniform) การเปลี่ยนแปลงทุกสังคมต้องผ่านขั้นตอนแบบเดียวกัน หมายความว่าสังคมที่กำลังมีการเปลี่ยนแปลงทุกสังคมในโลกจะมีการเปลี่ยนแปลงเหมือนกัน ๆ กัน เพียงแต่ว่าบางสังคมเปลี่ยนแปลงได้เร็วกว่าบางสังคมเท่านั้น

1.7.1.2 การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม

การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ เป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญยิ่งต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจจึงเป็นไปเพื่อตอบสนองความต้องการในด้านความหิวและความกระหายของมนุษย์ เพราะมนุษย์ต้องแสวงหาสิ่งหรืออาหารมาบริโภค ความต้องการนี้ได้พัฒนาจนมีการสร้างแบบแผนพฤติกรรม ซึ่งได้แก่ กฎเกณฑ์ ข้อบังคับ ระเบียบต่าง ๆ เพื่อให้ผลผลิตที่ได้มานั้นให้ประโยชน์อย่างยุติธรรมแก่สมาชิกในสังคมมากที่สุด การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจเป็นการกล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างทางเศรษฐกิจ ซึ่งได้แก่ ระบบการผลิต การแจกจ่าย การบริโภคและการแลกเปลี่ยน เมื่อโครงสร้างทางเศรษฐกิจมีการเปลี่ยนแปลงไป กิจกรรมต่าง ๆ ในทางเศรษฐกิจไม่ว่าจะเป็นในด้านการถือครองที่ดิน รายได้ หนี้สิน อาชีพต่าง ๆ และการแลกเปลี่ยนแรงงาน ย่อมมีการเปลี่ยนแปลงไปด้วย (สมศักดิ์ ศรีสันติสุข, 2532)

การเปลี่ยนแปลงทางสังคม เป็นการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างของสังคม ซึ่งโครงสร้างสังคมประกอบด้วย กลุ่มคน ความสัมพันธ์ และสถาบัน ฉะนั้นการเปลี่ยนแปลงทางสังคมซึ่งได้แก่การเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างของสังคม นั่นคือเป็นการเปลี่ยนแปลงในกลุ่มคน การเปลี่ยนแปลงในด้านนี้จะหมายถึง การเปลี่ยนแปลงในอัตราการเกิด อัตราการตาย การกระจายตัวของประชากร การอพยพเคลื่อนย้าย เพราะกลุ่มคนเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงจะมีผลต่อสังคมเสมอ นอกจากนี้เป็นการเปลี่ยนแปลงในความสัมพันธ์ ซึ่งได้แก่ ความสัมพันธ์แบบปฐมภูมิมาเป็นแบบทุติยภูมิมากขึ้น ส่วนการเปลี่ยนแปลงในสถาบันได้แก่ การที่เกิดขึ้นมีสถาบันต่าง ๆ เพิ่มขึ้น และมีการเปลี่ยนแปลงภายในแต่ละสถาบัน ทั้งสามส่วนที่กล่าวมาเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมขึ้น (ผจงจิตร อริคมั่นทะ, 2536)

จากความหมายที่กล่าวมาทั้งหมดจึงพอที่จะกล่าวได้ว่า การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลา และเป็นไปอย่างต่อเนื่องหรืออย่างมีสาเหตุในแต่ละพื้นที่ที่มีการเปลี่ยนแปลงที่แตกต่างกันไป บางพื้นที่ก็เร่งไปอย่างรวดเร็วในบางพื้นที่ก็เร่งไปอย่างช้า ๆ ดังที่ ผจงจิตร อริคมั่นทะ (2536) ได้กล่าวไว้ในทฤษฎีวิวัฒนาการในสมมุติฐานที่ว่า การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมจะเป็นไปอย่างเชื่องช้าค่อยเป็นค่อยไป โดยมีการสะสมเพิ่มพูนทีละเล็กละน้อย เป็นไปในทิศทางที่เพิ่มความสลับซับซ้อน และมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมจะเป็นไปอย่างรวดเร็วหรือช้า ๆ ก็ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ ที่เข้ามากระตุ้นหรือผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ในสภาพความเป็นจริงในปัจจุบันพบว่า นโยบายของรัฐเป็นปัจจัยที่สำคัญตัวหนึ่งที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมอันเนื่องมาจากนโยบายและโครงการพัฒนาย่อมแตกต่างกันไป ผลโดยรวมคือ มีการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านที่เป็นผลดี และเป็นผลเสีย ในลักษณะดังต่อไปนี้

ผลดีจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมจากนโยบายและโครงการพัฒนาของรัฐ

1. ช่วยให้มียารายได้สูงขึ้น
2. ช่วยให้ประชากรมีการศึกษาเพิ่มขึ้น
3. ส่งผลให้เกิดภาวะการจ้างงานหรือการมีงานทำ
4. ประชากรมีโอกาสที่จะเลือกประกอบอาชีพได้มากขึ้น
5. ผู้คนในท้องถิ่นโดยเฉพาะคนหนุ่มสาวไม่ต้องโยกย้ายไปทำงานต่างถิ่น
6. มีการขยายตัวของธุรกิจด้านต่าง ๆ
7. สภาพความเป็นอยู่ภายในครัวเรือนมีเครื่องใช้หรือเครื่องอำนวยความสะดวกภายในบ้านมากขึ้น
8. ประชาชนให้ความสนใจที่จะรับรู้และติดตามข่าวสารมากขึ้น

ฯลฯ

ผลเสียจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมจากนโยบายและโครงการพัฒนา

ของรัฐ

1. ทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลาย
2. การสูญเสียที่ดิน และการขาดแคลนที่ดินทำกินของเกษตรกร
3. ปัญหาสุขภาพ หรือสภาวะการป่วยและการตายด้วยโรคต่าง ๆ
4. มลภาวะทางน้ำ และมลภาวะทางอากาศ
5. ปัญหาเกี่ยวกับความเสื่อมโทรมทางจิตใจ
6. ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลภายในครอบครัวที่มีความห่างเหินกันมากขึ้น
7. ปัญหาความไม่สนใจของผู้คน ที่มีต่อชนบทประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น
8. ปัญหาสังคมอื่น ๆ เป็นต้นว่า ปัญหายาเสพติด ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาแรงงาน เด็ก เป็นต้น

ฯลฯ

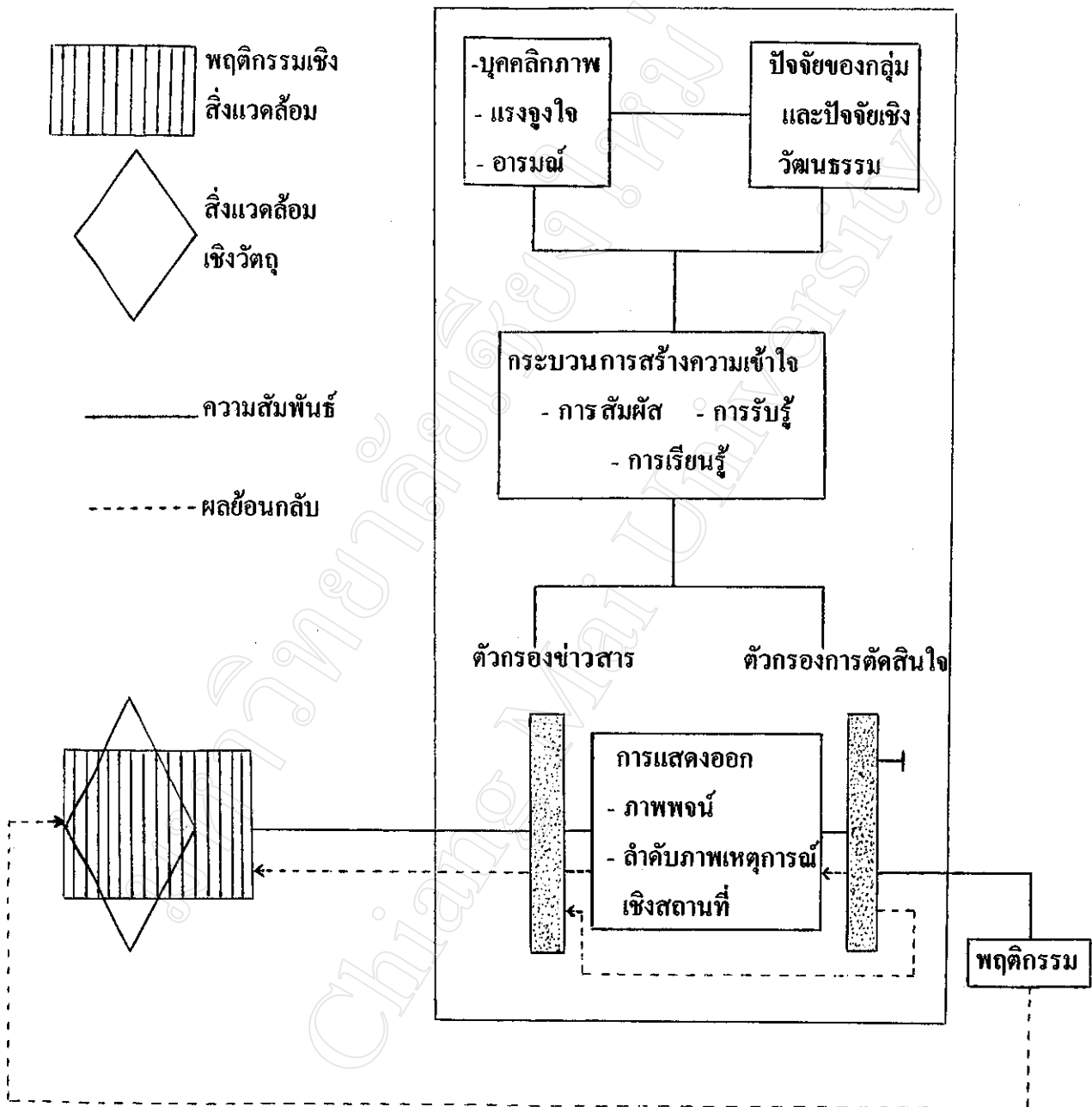
1.7.2 แนวความคิดเกี่ยวกับภูมิศาสตร์พฤติกรรม

มนุษย์นอกจากมีความสัมพันธ์กับสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น รวมทั้งความสัมพันธ์กับเพื่อนมนุษย์ด้วยกันแล้ว มนุษย์ยังมีความสัมพันธ์กับสิ่งที่เป็นามธรรม ได้แก่ ระบบคุณค่าที่ยึดถือ (เป็นสิ่งสำคัญของวัฒนธรรมของกลุ่มสังคม) ข่าวสาร ความรู้ ความคิด ตลอดจนความรู้สึก และทัศนคติต่าง ๆ ทั้งที่เป็นของตนเองและของผู้อื่น (วิมลสิทธิ์ หรยางกูร, 2526)

ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งต่าง ๆ รอบตัว หรือที่เรียกว่าสิ่งแวดล้อมนี้ นักภูมิ-ศาสตร์เชิงพฤติกรรมมีความเชื่อว่า พฤติกรรมการแสดงออกของมนุษย์ในการตัดสินใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในพื้นที่นั้น มนุษย์จะแสดงออกเท่าที่ได้รับจากการกระตุ้นโดยดีความเอาจากประสบการณ์และความรู้จากอดีต (สุพล เลิศสกุลจินดา, 2535)

ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมบนพื้นโลก ถ้าดูจากลักษณะกิจกรรมและการแสดงออกของมนุษย์ในแต่ละสถานที่ จะพบว่ากิจกรรมและการแสดงออกของมนุษย์ล้วนมีความเกี่ยวพันอย่างเหนียวแน่นกับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพและชีวภาพ โดยที่พฤติกรรมเชิงสถานที่ของมนุษย์ย่อมแตกต่างกันไป ตามความแตกต่างในการรับรู้ ในการแสดงออกต่อสิ่งต่าง ๆ ที่มนุษย์มีความสัมพันธ์ด้วยในพื้นที่นั้น ปัจจัยที่สำคัญที่มีผลต่อการแสดงออกของมนุษย์มี 2 กลุ่ม คือ กลุ่มปัจจัยภายในเป็นปัจจัยทางจิตวิทยาเป็นส่วนใหญ่ เช่น การเรียนรู้ ประสบการณ์ ความสามารถทางสติปัญญา ทักษะและบุคลิกภาพ เป็นต้น ส่วนอีกกลุ่มเป็นปัจจัยภายนอก เช่น ระดับการศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจ ฐานะและตำแหน่งหน้าที่ในสังคม และเวลา ดังนั้นมนุษย์เราแต่ละคนมีพฤติกรรมและการแสดงออกที่ไม่เหมือนกัน เป็นไปตามลักษณะความแตกต่างของแต่ละบุคคล มนุษย์อาจมีความต้องการสิ่งจำเป็นพื้นฐานและแรงขับเคลื่อนกันแต่อาจไม่เหมือนกันและไม่เท่ากัน ต่อสิ่งแวดล้อมอย่างเดียวกันมนุษย์อาจรับรู้และนึกคิดต่างกัน (มนัส สุวรรณ, ม.ป.ป.)

Gold (1980) ได้กล่าวไว้ว่า สภาพแวดล้อมที่มนุษย์ตอบสนองอาจแตกต่างไปจากสภาพแวดล้อมที่แท้จริง ซึ่งได้แก่ สภาพแวดล้อมเชิงวัตถุ และสภาพแวดล้อมเชิงพฤติกรรม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกระบวนการตัดสินใจในสิ่งที่มุ่งหวัง โดยมีกระบวนการเรียนรู้ สัญชาตญาณ ทักษะ ตลอดจนกระบวนการคิด เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดการตัดสินใจ และได้เสนอแนวคิดแบบจำลองของการรับรู้สิ่งแวดล้อมของบุคคลไว้ดังรูปที่ 4 แสดงให้เห็นถึงกระบวนการรับรู้ของบุคคลจากสภาพแวดล้อมเชิงวัตถุและสภาพแวดล้อมเชิงพฤติกรรม โดยมีการรับข่าวสาร ข่าวสารที่ได้จากการกรองแล้วก็จะเก็บไว้ การกรองข่าวสารขึ้นอยู่กับตัวบุคคลและองค์ประกอบของวัฒนธรรมหรือกลุ่ม สิ่งเหล่านี้มีผลต่อการแยกแยะข่าวสาร ภายใต้การรับรู้ ความรู้สึก การเรียนรู้ การตัดสินใจที่เกิดขึ้นพิจารณาได้ การรับรู้และความพึงพอใจจะเชื่อมโยงไปสู่พฤติกรรมที่ตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อม

รูปที่ 1.4 รูปแบบการรับรู้และทำความเข้าใจสิ่งแวดล้อมและการแสดงพฤติกรรมตอบสนองของมนุษย์

ที่มา : John R. Gold, An Introduction to Behavioural Geography, 1980.

1.7.3 แนวความคิดเกี่ยวกับความคาดหวัง

ความคาดหวังเป็นความปรารถนาที่จะได้สิ่งหนึ่งสิ่งใด หรือที่จะอยู่ในสภาพอย่างใดอย่างหนึ่ง เพราะสิ่งหรือสภาพเหล่านั้นจะนำซึ่งความสุข หรือความสะดักสบายในด้านความเป็นอยู่ของตน เพื่อให้ทัดเทียมกับผู้อื่นหรืออื่น ๆ (จักรกฤษณ์ นรนิติตุงการ, 2522) ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า ความคาดหวังเป็นความรู้สึกนึกคิด และคาดการณ์ของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด โดยสิ่งนั้น ๆ อาจเป็นรูปธรรมหรือนามธรรม ความรู้สึกนึกคิดหรือคาดการณ์ จะมีลักษณะเป็นการประเมินค่าโดยมาตรฐานของตนเองเป็นเครื่องวัด การคาดการณ์ของแต่ละบุคคลจะแตกต่างกันออกไป ทั้งนี้แล้วแต่ภูมิหลัง ประสบการณ์ ความสนใจ และการเห็นคุณค่าความสำเร็จของสิ่งนั้น ๆ (ศรีนิตย์ บุญทอง, 2521)

สาเหตุของความคาดหวังสามารถแยกออกเป็น 2 ประเด็น คือ

1. ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ ความต้องการในด้านร่างกายซึ่งจำเป็นจะต้องตอบสนองทางด้านเศรษฐกิจเป็นหลัก
2. ปัจจัยทางด้านสังคม ได้แก่ ความต้องการลำดับที่สูงขึ้นไปเกี่ยวกับความยอมรับในสังคม การได้รับการยกย่อง การประสบความสำเร็จต่าง ๆ

1.7.3.1 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความคาดหวัง

การกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง บุคคลย่อมมีความคาดหวัง (Expectancy) ว่าจะได้รับสิ่งจูงใจเป็นผลตอบแทนการกระทำ เช่น คาดว่าเมื่อมีโครงการพัฒนาเกิดขึ้นจะส่งผลให้มีงานทำ มีรายได้เพิ่มขึ้น ความเป็นอยู่ของครอบครัวดีขึ้น ความคาดหวังนี้เกิดก่อนที่จะมีโครงการพัฒนา (ชัยพร วิชชาวุธ, 2525)

ในปี 1970 Vroom ได้เสนอทฤษฎีแห่งความคาดหวัง (Expectancy Theory) เป็นการศึกษาถึงจิตวิทยาของบุคคลในองค์การ พบว่าการที่บุคคลจะกระทำสิ่งใด ๆ ก็ตามขึ้นอยู่กับตัวแปรดังต่อไปนี้

1. ผลตอบแทนที่เขาจะได้รับนั้นเหมาะสมกับบทบาทที่เขาเป็นอยู่เพียงใด
2. ความพอใจหรือไม่พอใจต่อผลที่เขาจะได้รับ
3. เมื่อเปรียบเทียบกับผู้อื่นแล้วเขาเชื่อว่าเขาจะต้องเป็นผู้ได้รับผลนั้นอย่างแน่นอน
4. เขามีโอกาสที่จะได้รับผลตอบแทนตามความคาดหวังหรือได้รับล่วงหน้า

ความพอใจต่อสิ่งเหล่านี้จะเพิ่มขึ้นเมื่อได้รับผลตอบแทนเพิ่มขึ้น จะลดลงเมื่อได้รับผลตอบแทนลดลง ความสัมพันธ์ของความพอใจกับผลตอบแทนจะหายไป เมื่อบุคคลไม่สนใจต่อผลตอบแทนต่าง ๆ แต่ถ้าความสัมพันธ์เป็นไปในทางตรงกันข้าม นั่นก็ชี้ให้เห็นว่าบุคคลไม่พอใจต่อผลตอบแทนที่ได้ (Vroom, 1970) นอกจากนี้ Vroom ยังได้เสนอทฤษฎีแห่งความคาดหวังไว้ว่า ในการตัดสินใจเลือกปฏิบัติของบุคคลเมื่อเกิดความต้องการพร้อม ๆ กันในหลายสิ่งนั้น บุคคลจะเลือกปฏิบัติโดยผ่านการพิจารณา 2 ประการ คือ

1. พิจารณาว่าเป้าหมายที่จะไปสู่มีคุณค่ามากน้อยเพียงใด (Valence)
2. พิจารณาว่าสิ่งที่กระทำนั้นสามารถคาดหวังให้ไปถึงจุดมุ่งหมายได้เพียงใด (Expectancy)

จะเห็นได้ว่าการพิจารณาทางเลือกต่าง ๆ ที่มีอยู่ของบุคคล เขาจะเลือกทางหนึ่ง ซึ่งเขาเชื่อว่าจะนำไปสู่ผลตอบแทนหรือรางวัลที่เขาต้องการมากที่สุด ดังนั้น จึงนับได้ว่าบุคคลแต่ละคนจะเลือกทางเลือกที่มีผลตอบแทนสูงที่สุด

ทฤษฎีการคาดหวังของ Vroom (1964) มีข้อสังเกตและข้อสรุปคือ บุคคลใดก็ตาม ที่มี ความคาดหวังต่อสิ่งต่าง ๆ บุคคลผู้นั้นจะต้องเชื่อในความสามารถของตนเองว่า ถ้าสิ่งนั้นหรือเหตุการณ์นั้นเกิดขึ้น และเขาได้ใช้ความพยายามในการปฏิบัติ ผลการปฏิบัติหรือการกระทำจะช่วยให้ได้ผลตอบแทนตามที่ต้องการ หรือตามที่คาดหวังไว้ หรืออาจสรุปได้ว่า การที่จะโน้มน้าวจิตใจให้ผู้คน ยอมรับสิ่งต่าง ๆ โดยขึ้นกับความคาดหวัง ที่คนเชื่อว่าความพยายามของคนที่จะล้มฤทธิ์ผลออกมาเป็นระดับผลงาน ดังนั้น โครงการต่าง ๆ จะได้รับการยอมรับหรือไม่ประการใด ย่อมขึ้นกับความคาดหวังและความเชื่อของผู้คน ว่าเขาต้องการหรือไม่ และต้องการอะไร รวมทั้งจะใช้กลยุทธ์อะไรที่จะดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายตามที่เขาคาดหวังไว้

ปัจจัยหลักของทฤษฎีความคาดหวังของ Vroom มี 4 ประการ คือ

1. ความคาดหวัง คือ ความเชื่อเกี่ยวกับความน่าจะเป็นที่พฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งจะก่อให้เกิดผลลัพธ์อย่างใดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะ ความมากน้อยของความเชื่อจะอยู่ภายในช่วง ระหว่าง 0 (ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลลัพธ์อย่างใดอย่างหนึ่งเลย) และ 1 (มีความแน่ใจว่าการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง จะก่อให้เกิดผลลัพธ์อย่างใดอย่างหนึ่ง โดยเฉพาะ)
2. ความพอใจ คือความรุนแรงของความต้องการของบุคคล สำหรับผลลัพธ์อย่างใดอย่างหนึ่ง ความพอใจอาจเป็นบวกหรือลบได้ภายในสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เราอาจจะคาดหมายได้ว่าผลลัพธ์ เช่น การมีงานทำ การมีรายได้เพิ่มขึ้น และการได้เปลี่ยนอาชีพใหม่ที่ดีกว่าเดิม บุคคลจะให้ความพอใจในทางบวก แต่ถ้าผลลัพธ์เป็นไปในทางตรงกันข้าม เช่น การที่ต้องสูญเสียที่ดิน

รวมทั้งการเกิดมลพิษต่าง ๆ บุคคลก็จะให้ความรู้สึกไม่พอใจ ในทางทฤษฎีแล้วผลลัพธ์อย่างใดอย่างหนึ่งจะต้องให้ความพอใจ เพราะว่าผลลัพธ์ดังกล่าวจะเกี่ยวข้องกับความต้องการของบุคคล

3. ผลลัพธ์ คือ ผลที่ติดตามของพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง และอาจจะแยกประเภทเป็นผลลัพธ์ระดับที่หนึ่งและผลลัพธ์ระดับที่สอง ผลลัพธ์ระดับที่หนึ่งจะหมายถึงผลการปฏิบัติงานที่สืบเนื่องมาจากการใช้กำลังความพยายามของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ผลลัพธ์ระดับที่สองจะเป็นผลที่ติดตามมาภายหลังผลลัพธ์ระดับที่หนึ่ง เช่น การมีรายได้เพิ่มขึ้น หรือความเป็นอยู่ดีขึ้น เป็นต้น

4. สลักกลาง หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างผลลัพธ์ระดับที่หนึ่งและระดับที่สองตามทัศนคติของ Vroom นั้น สลักกลางหรือความคาดหวังแบบที่สองจะอยู่ภายในช่วงระหว่าง +1.0 และ -1.0 ถ้าหากว่าผลลัพธ์ระดับที่หนึ่ง (สมมติผลของ โครงการออกมาดี) ก็จะนำไปสู่การเพิ่มขึ้นของรายได้หรือคุณภาพชีวิตที่ดี แล้วสลักกลางจะมีค่าเท่ากับ +1.0 ถ้าหากว่าไม่มีความสัมพันธ์ใด ๆ ระหว่างผลลัพธ์ระดับที่หนึ่งและผลลัพธ์ระดับที่สองแล้ว สลักกลางจะมีค่าเท่ากับ 0

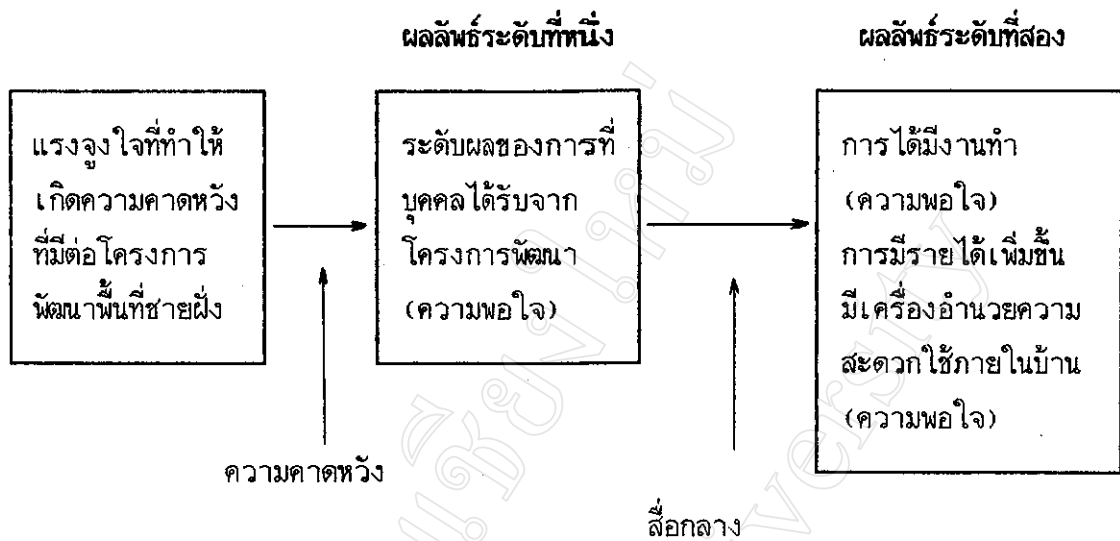
Vroom ชี้ให้เห็นว่าความคาดหวังและความพอใจ จะเป็นสิ่งที่กำหนดกำลังความพยายาม หรือแรงจูงใจของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ถ้าหากความคาดหวังหรือความพอใจเท่ากับศูนย์แล้วแรงจูงใจจะเท่ากับศูนย์ด้วย หากบุคคลหนึ่งบุคคลใดต้องการที่จะทำงานด้านอุตสาหกรรมเป็นอย่างมากเพราะถือว่ารายได้ดี (ความพอใจสูง) แต่เขาไม่มีความเชื่อว่าเขาจะมีความสามารถหรือทักษะสำหรับการปฏิบัติงานด้านอุตสาหกรรมได้ (ความคาดหวังต่ำ) หรือถ้าหากว่าบุคคลที่มีความเชื่อว่าเขาสามารถทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมได้ (ความคาดหวังสูง) แต่ผลที่ติดตามมางานทางด้านอุตสาหกรรมไม่มีคุณค่าสำหรับเขา เพราะเขาอาจมีงานส่วนตัวที่ดีกว่า (ความพอใจต่ำ)

ตามทัศนคติของ Vroom การกระทำของบุคคลใดบุคคลหนึ่งย่อมจะขึ้นอยู่กับกระบวนการของการคิดดังต่อไปนี้ ซึ่งกระบวนการของความคิดดังกล่าวนี้ อาจจะเป็นจิตสำนึกหรือจิตใต้สำนึกก็ได้

1. ผลลัพธ์ระดับที่สองที่แตกต่างกันมีความสำคัญมากน้อยแค่ไหน เช่น การมีงานทำการมีรายได้เพิ่มขึ้น (ความพอใจ)

2. ผลลัพธ์ระดับที่หนึ่ง (กิจกรรมทาง เศรษฐกิจที่เป็นอุตสาหกรรม) จะนำไปสู่การมีงานทำหรือการมีรายได้เพิ่มขึ้นหรือไม่ (สลักกลาง)

3. การใช้กำลังความสามารถจะประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพ (ความคาดหวัง)

รูปที่ 1.5 ทฤษฎีความคาดหวังของ Vroom (1970)

จะเห็นได้ว่าความคาดหวังเป็นความรู้สึกของบุคคลถึงความต้องการที่เหมาะสมของตนเองหรืออาจเป็นความรู้สึกถึงความเหมาะสมที่ควรจะได้รับจากโครงการที่รัฐกำหนดให้ หรืออีกนัยหนึ่งความคาดหวังของบุคคลเป็นความรู้สึกของบุคคลต่อตนเองอย่างหนึ่งว่า ตนเองควรจะทำอะไร ทำอย่างไร ในสถานการณ์ต่าง ๆ หรือต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่ตนเองจะต้องได้รับความคิดตั้งกล่าวอาจรวมไปถึงการคิดถึงบุคคลอื่น ๆ เช่น บุตรหลาน ญาติ และเพื่อนบ้าน เป็นต้น

1.7.4 แนวคิดและทฤษฎีว่าด้วยการติดต่อสื่อสาร

ประวัติ เล็งชาว (2530) กล่าวถึงแนวคิดของ Rogers (1960) ว่า การที่บุคคลจะมีการยอมรับของใหม่ ขึ้นอยู่กับกระบวนการติดต่อสื่อสาร ซึ่งได้แก่ ช่องทางการสื่อสาร และปัจจัยเกี่ยวกับลักษณะส่วนตัวดังนี้

1. ปัจจัยเกี่ยวกับลักษณะส่วนตัว ได้แก่ อายุของบุคคล สถานภาพทางสังคม ฐานะทางเศรษฐกิจ ซึ่งรวมถึงรายได้ ขนาดที่ดิน การถือครองที่ดิน และความสามารถเฉพาะที่รวมถึงระดับการศึกษา

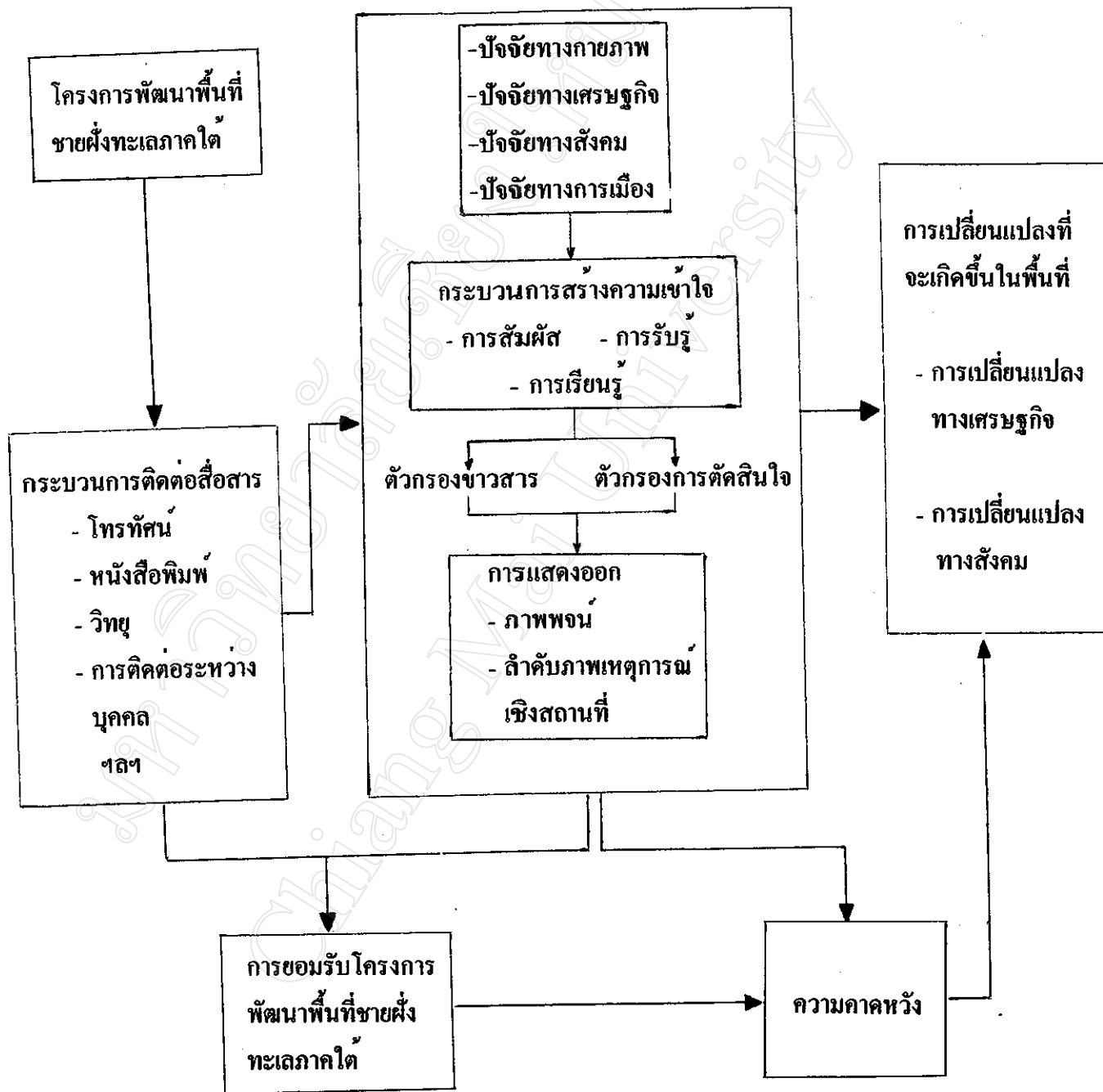
2. กระบวนการในการติดต่อสื่อสาร ประกอบด้วย ผู้ส่งสารหรือแหล่งกำเนิดข่าวสาร ช่องทางการสื่อสาร ผู้รับสาร สำหรับช่องทางการสื่อสาร มี 2 ลักษณะ

2.1 ช่องทางสื่อสารมวลชน เป็นวิธีการในการถ่ายทอดข่าวสารที่เกี่ยวกับการสื่อสาร เช่น หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร หรือสิ่งพิมพ์อื่น ๆ ภาพยนตร์ วิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น

2.2 ช่องทางสื่อสารระหว่างบุคคล เป็นการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล เพื่อถ่ายทอดข่าวสารระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสาร

นอกจากนี้ Rogers (1960) ได้กล่าวว่า อิทธิพลของสื่อมวลชนมีความสำคัญในการเพิ่มพูนความรู้แพร่กระจายข่าวสาร รวมทั้งสามารถเปลี่ยนแปลงทัศนคติของบุคคลได้

จากแนวคิดและทฤษฎีว่าด้วยการติดต่อสื่อสาร จะเห็นได้ว่าสื่อมวลชนเป็นตัวการสำคัญประการหนึ่งในการเสนอข่าวสารเกี่ยวกับโครงการพัฒนาในแง่มุมต่าง ๆ นับเป็นสิ่งที่จะช่วยให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับรู้ ซึ่งจะมีอิทธิพลมากต่อการสร้างความคาดหวังเกี่ยวกับโครงการพัฒนาที่รัฐจะกำหนดให้

รูปที่ 1.6 แผนภาพแสดงกรอบแนวคิดในการศึกษา

1.8 วรรณกรรมปริทัศน์

การศึกษาความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อโครงการพัฒนาของรัฐนั้น จะเป็นตัวบ่งชี้ให้เห็นถึงความต้องการของประชาชนที่จะให้มีการพัฒนาในพื้นที่ท้องถิ่นของตนไปในทิศทางใด แต่ปรากฏว่างานวิจัยที่เกี่ยวข้องมีน้อยมาก ดังนั้นงานวิจัยที่จะกล่าวถึงเป็นเพียงผลงานการศึกษาที่ใกล้เคียงเท่านั้น จึงขอนำมาแสดงผลเพื่อเทียบเคียง และใช้ประโยชน์ในการสร้างกรอบแนวคิดในการศึกษามีดังต่อไปนี้

1.8.1 งานวิจัยเกี่ยวกับความคาดหวัง

งานวิจัยเกี่ยวกับความคาดหวังส่วนใหญ่เป็นการศึกษาเกี่ยวกับความคาดหวังของบุคคลที่มีต่อบุคคล เช่น ความคาดหวังที่มีต่อผู้นำ ความคาดหวังที่มีต่อผู้บริหารในองค์กรต่าง ๆ ส่วนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อโครงการพัฒนาของรัฐนั้น มีผู้ที่ศึกษาไว้บ้าง อาทิ ณรงค์ ต่อสุวรรณ (2529) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยบางประการที่มีผลต่อความคาดหวังของเกษตรกรในการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวและชุมชนอันเนื่องมาจากโครงการพัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก เขาพบว่า เกษตรกรมีความคาดหวังที่ดีในการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวและชุมชนอันเนื่องมาจากโครงการดังกล่าว และยังพบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคาดหวังของเกษตรกรคือระดับการศึกษา ขนาดการถือครองที่ดิน และการรับรู้ข่าวสาร เป็นต้น สำหรับปัจจัยที่เข้ามามีอิทธิพลต่อความคาดหวังนั้น นอกจากที่กล่าวมาข้างต้นแล้วยังมีปัจจัยอื่นอีกมาก จากการศึกษาของ พระพัฒน์ วรเนติวุฒิ (2530) ได้ศึกษาความคาดหวังของมารดาในเรื่องความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจจากบุตร เขาพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคาดหวังมีดังนี้

1. ปัจจัยทางด้านประชากร เช่น อายุแรกสมรส และจำนวนบุตรที่มีชีวิต
2. ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ เช่น อาชีพของมารดา อาชีพของสามี และฐานะทาง

เศรษฐกิจของครอบครัว

3. ปัจจัยทางด้านสังคม เช่น การศึกษา และการรับสื่อมวลชน

ในส่วนของแนวทางหรือลักษณะความคาดหวังของประชาชน จักรกฤษณ์ นรนิติผดุงการ (2522) ได้ศึกษาไว้เกี่ยวกับความคาดหวังและความพร้อมรับของเกษตรกรเกี่ยวกับการทำงานในชนบท เขาพบว่าลักษณะความคาดหวังของประชาชนจะเป็นไปใน 2 ลักษณะ คือ

- ความคาดหวังในด้านวัตถุ เช่น ต้องการที่ทำกิน ที่อยู่อาศัย แหล่งน้ำ เงินลงทุน เครื่องมือประกอบอาชีพ และเครื่องอำนวยความสะดวก จะเห็นได้ว่าสิ่งที่ชาวชนบทต้องการเหล่านี้

ล้วนเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการครองชีพพื้นฐาน ปัจจัยพื้นฐานเหล่านี้มีส่วนสำคัญให้เขาสามารถหาความก้าวหน้าในการดำรงชีพ

- ความคาดหวังในด้านที่ไม่ใช่วัตถุ เป็นเรื่องของสิ่งที่เป็นนามธรรม ที่อาจได้มาด้วยกระบวนการทางสังคม เช่น การศึกษาของบุตร หลักประกันความมั่นคงในชีวิต ความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สิน ความเป็นธรรม ให้ผู้คนยึดมั่นในศาสนา และการย้ายที่อยู่ เป็นต้น

1.8.2 งานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาภาคใต้

การทบทวนงานวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาคใต้ เพื่อที่จะใช้เป็นแนวทางพิจารณาความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ที่จะมาลงในพื้นที่ จากการศึกษาเกี่ยวกับกลยุทธ์การพัฒนาภาคใต้ในอนาคตของ คมสัน เตชะพานิช (2533) เขาวิเคราะห์โดยใช้ตารางปัจจัยการผลิต-ผลผลิตภาค พบว่าภาคใต้มีศักยภาพในการพัฒนาอยู่ในระดับสูง และแผนงานภายใต้โครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ มีผลต่อการส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของภาค ผลของการพัฒนาจะทำให้โครงสร้างการผลิตของภาคใต้เปลี่ยนแปลงไป จากการพึ่งพิงรายได้จากภาคเกษตรกรรม เป็นการพึ่งพิงรายได้จากภาคอุตสาหกรรมและบริการ กิจกรรมที่มีศักยภาพในการพัฒนาภาคใต้ ได้แก่ การปศุสัตว์ การเหมืองแร่ การประมง การเพาะปลูก ยางพารา อุตสาหกรรมการผลิตผลิตภัณฑ์ยาง อุตสาหกรรมการผลิตสิ่งทอ อุตสาหกรรมการผลิตเครื่องจักรกลทางการเกษตร อุตสาหกรรมเคมีขั้นพื้นฐาน อุตสาหกรรมการบริการ และการก่อสร้าง เป็นต้น จากกิจกรรมที่มีศักยภาพดังกล่าว สอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพบูลย์ ธนรัตน์สุทธิกุล (2532) เขาได้ศึกษา การจัดลำดับความสำคัญของสาขาเศรษฐกิจในภาคใต้ เช่น แร่ดิบบุก ยางพารา กาแฟ และอุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋อง ดังนั้น แนวทางการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมในภาคใต้จากที่กล่าวมาสอดคล้องกับงานวิจัยของ จงพิศ ศิริรัตน์ (2534) เขาได้ศึกษาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมในภาคใต้ พบว่า โครงการหรือช่องทางพัฒนาเศรษฐกิจของภาคใต้ ควรมุ่งเน้นการใช้ความได้เปรียบทางสภาพภูมิศาสตร์และพืชเศรษฐกิจหลักที่มีอยู่แล้วซึ่งเป็นจุดแข็งของภาคใต้ให้เป็นประโยชน์มากที่สุด คือ

1. การมุ่งพัฒนาพืชเศรษฐกิจหลัก การประมง และอุตสาหกรรมต่อเนื่องให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดโลก และมีต้นทุนการผลิตต่ำสุด
2. การพัฒนาอุตสาหกรรม โรงแรม และการท่องเที่ยวธรรมชาติทางทะเล
3. ธุรกิจการค้าระหว่างประเทศ จากผลผลิตอุตสาหกรรมที่เกิดขึ้นจากโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ของรัฐบาล

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวกับความคาดหวัง ส่วนมากเป็นการวิเคราะห์เชิงพฤติกรรม แต่เป็นพฤติกรรมในลักษณะการแสดงความคิดเห็น ซึ่งความคาดหวังที่แสดงออกมาเป็นการบ่งบอกความต้องการที่เป็นไปทั้งในลักษณะด้านวัตถุและไม่ใช่วัตถุ ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคาดหวัง มีทั้งปัจจัยทางด้านประชากร เศรษฐกิจ และสังคม สำหรับการศึกษาครั้งนี้ ได้ใช้ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคาดหวังดังต่อไปนี้ คือ ปัจจัยทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ส่วนลักษณะของความคาดหวังก็เป็นไปในลักษณะทั้งทางด้านวัตถุ และไม่ใช่วัตถุ เป็นต้น

ส่วนการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาคใต้ ส่วนมากเป็นการวิเคราะห์ตามหลักเศรษฐศาสตร์ และวิเคราะห์โดยใช้สภาพทางภูมิศาสตร์และทรัพยากรของภาคเป็นหลัก สำหรับการศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาที่ต้องการทราบแนวทางการพัฒนาหรือการเปลี่ยนแปลงสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของภาคใต้ให้ดีขึ้น โดยศึกษาจากความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น เป็นต้น

1.9 ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาความคาดหวังทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนท้องถิ่น ที่มีต่อโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ มีขั้นตอนหรือระเบียบวิธีการดังนี้

1.9.1 ข้อมูลและแหล่งข้อมูล

1. ข้อมูลปฐมภูมิ เช่น ข้อมูลจากภาคสนาม ประกอบด้วยข้อมูลจากการสัมภาษณ์ประชาชนในพื้นที่ และข้อมูลจากการสำรวจจัดทำแผนที่ เช่น แผนที่การใช้ที่ดิน และแผนที่แสดงภาพทั่วไปของพื้นที่ โดยใช้แผนที่แสดงภูมิประเทศ ของกรมแผนที่ทหาร มาตราส่วน 1:50,000

2. ข้อมูลทุติยภูมิ ข้อมูลจากเอกสาร ประกอบด้วยเอกสารจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ เอกสารจากที่ว่าการอำเภอขนอม เอกสารจากสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ห้องสมุดคณะสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย จังหวัดสงขลา ศูนย์เศรษฐกิจอุตสาหกรรมภาคใต้ กองเศรษฐกิจอุตสาหกรรม สำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม เป็นต้น

1.9.2 ประชากรเป้าหมาย

ประชากรเป้าหมาย คือ ประชาชนในพื้นที่ตำบลท้องเนียน ที่มีสถานภาพเป็นหัวหน้าครัวเรือนที่มีอาชีพหลักดังต่อไปนี้

1. หัวหน้าครัวเรือนที่ประกอบอาชีพการเกษตรดังต่อไปนี้ คือ ส่วนมะพร้าว ส่วนยาง กาแฟ และการประมง เลือกทั้งหมด 70 ครัวเรือน
2. หัวหน้าครัวเรือนที่ประกอบอาชีพค้าขาย เลือกทั้งหมด 30 ครัวเรือน

1.9.3 การสุ่มตัวอย่าง

ประชากรในขอบเขตของการศึกษาค้างนี้ คือ หัวหน้าครัวเรือนที่ประกอบอาชีพการเกษตร (ส่วนมะพร้าว ส่วนยาง กาแฟ และการประมง) และการค้าขาย

ในพื้นที่ตำบลท้องเนียน มีจำนวนครัวเรือนที่ทำการเกษตรส่วนมะพร้าว ส่วนยาง กาแฟ และการประมง รวมทั้งสิ้น 350 ครัวเรือน จากจำนวนครัวเรือนที่ทำการเกษตรทั้งหมด 600 ครัวเรือน (สำนักงานเกษตรอำเภอขนอม, 2539) ส่วนจำนวนครัวเรือนที่ทำการค้าขายมีทั้งหมด 74 ครัวเรือน (ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบล ตำบลท้องเนียน, 2539)

1. จากจำนวนครัวเรือนที่ทำการเกษตร ส่วนมะพร้าว ส่วนยาง กาแฟ และการประมง รวมทั้งสิ้น 350 ครัวเรือน ได้กำหนดเอาประมาณร้อยละ 5 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด โดยวิธีการจับสลากแบบ Random 1 ครั้งต่อ 5 ครัวเรือน ได้จำนวนครัวเรือนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 70 ครัวเรือน

2. จากจำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพค้าขายทั้งหมด 74 ครัวเรือน ได้กำหนดเอาประมาณร้อยละ 3 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด โดยวิธีการจับสลากแบบ Random 1 ครั้งต่อ 3 ครัวเรือน ได้จำนวนครัวเรือนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้นประมาณ 30 ครัวเรือน โดยสุ่มจากการเสียภาษีอากร

1.9.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนการดำเนินการศึกษาเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ได้ดำเนินการดังต่อไปนี้

1. การสัมภาษณ์ ได้ดำเนินการตามลำดับต่อไปนี้

1.1 ออกแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลลักษณะทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ในพื้นที่ศึกษา

1.2 ออกแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับความคาดหวังทางเศรษฐกิจและสังคมของประชากรที่มีต่อโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้

1.3 ออกแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพความแตกต่างทางสังคมและเศรษฐกิจก่อนและหลังมีโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้

1.4 ทดลองใช้แบบสัมภาษณ์ ทดลองสัมภาษณ์ 2 ครั้งในพื้นที่ศึกษา โดยสอบถามกับประชากรที่ไม่ได้อยู่ในกลุ่มประชากรที่จะศึกษา และได้นำมาปรับปรุงแก้ไขข้อมูลให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

1.5 การรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่ได้แก้ไขปรับปรุงหลังการทดสอบ โดยนำไปสัมภาษณ์ประชากรกลุ่มเป้าหมาย

1.9.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษานี้ ข้อมูลที่รวบรวมได้นำมาวิเคราะห์ โดยใช้วิธีการต่าง ๆ ดังนี้

1. การคำนวณหาค่าน้ำหนักคะแนนเฉลี่ย (Weight Mean Score) ของตัวแปรต่าง ๆ ที่มีการวัดโดยระบบการใช้คะแนน ซึ่งได้แก่ ความคาดหวังทางเศรษฐกิจ และสังคม ของประชากรที่มีต่อโครงการฯ และความคิดเห็นของประชากร โดยใช้สูตร

$$WMS = \frac{(5f_1 + 4f_2 + 3f_3 + 2f_4 + 1f_5)}{TNR}$$

TNR	
ซึ่ง WMS =	น้ำหนักคะแนนเฉลี่ย
f1 =	จำนวนผู้เลือกตอบ เห็นด้วยมากที่สุด
f2 =	จำนวนผู้เลือกตอบ เห็นด้วยปานกลาง
f3 =	จำนวนผู้เลือกตอบ เห็นด้วย
f4 =	จำนวนผู้เลือกตอบ ไม่เห็นด้วยปานกลาง
f5 =	จำนวนผู้เลือกตอบ ไม่เห็นด้วยมากที่สุด
TNR =	จำนวนของผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด

การตีความค่าน้ำหนักคะแนนเฉลี่ยคำตอบของตัวแปรต่าง ๆ กำหนดให้ค่าเฉลี่ยมีค่า ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.20 - 5.00	เท่ากับเห็นด้วยมากที่สุด
3.41 - 4.20	เท่ากับเห็นด้วยปานกลาง
2.60 - 3.40	เท่ากับเห็นด้วย
1.81 - 2.60	เท่ากับไม่เห็นด้วยปานกลาง
1.00 - 1.80	เท่ากับไม่เห็นด้วยมากที่สุด

2. การคำนวณเปรียบเทียบข้อมูลก่อนและหลังมีโครงการฯของตัวแปร ได้แก่ รายได้ ขนาดการถือครองที่ดิน การประกอบอาชีพ สภาพเส้นทางคมนาคม และสาธารณูปโภคของประชากรกลุ่มตัวอย่าง ในการนำข้อมูลก่อนและหลังมาเปรียบเทียบกัน เพื่อพิสูจน์ว่าข้อมูลทั้งสองชุดมีลักษณะเหมือนกันหรือไม่ ใช้การทดสอบแบบไคสแควร์ (Chi-square Test) ดังสูตรที่ใช้ต่อไปนี้

$$X^2 = \sum_{i=1}^r \sum_{j=1}^c (O_{ij} - E_{ij})^2 / E_{ij}$$

เมื่อ $E_{ij} = (\text{row total})(\text{column total})/(\text{grand total})$

รวมทั้งใช้สถิติอัตราส่วนร้อยละประกอบการอธิบายด้วยเช่นกัน

3. การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคมและการเมืองกับความคาดหวังทางเศรษฐกิจ และสังคมของประชากรกลุ่มตัวอย่าง โดยการหาค่าไคสแควร์ (X^2) แล้วนำค่า X^2 ที่ได้หาขนาดความสัมพันธ์คำนวณโดยวิธีของ Pearson ดังนี้

$$C = \sqrt{\frac{X^2}{X^2 + N}}$$

เมื่อ C คือ ขนาดของความสัมพันธ์ หรือค่าสัมประสิทธิ์ (Contingency Coefficient)

X^2 = ค่าไคสแควร์

N = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

เกณฑ์การวัดระดับความสัมพันธ์ ได้แบ่งเกณฑ์การวัดระดับความสัมพันธ์ ดังนี้

ค่าของ

+ .70 ขึ้นไป	ความสัมพันธ์ในทางบวกสูง
+ .50 ถึง .69	ความสัมพันธ์ในทางบวก และมากพอสมควร
+ .30 ถึง .49	ความสัมพันธ์ในทางบวกปานกลาง
+ .10 ถึง .29	ความสัมพันธ์ในทางบวก และต่ำ
+ .10 ถึง .09	ความสัมพันธ์ในทางบวก หรือแทบไม่มีความสัมพันธ์เลย
0.00	ไม่มีความสัมพันธ์เลย
- .01 ถึง -.09	ความสัมพันธ์ในทางลบ หรือแทบไม่มีความสัมพันธ์เลย
- .10 ถึง -.29	ความสัมพันธ์ในทางลบ และต่ำ
- .30 ถึง -.49	ความสัมพันธ์ในทางลบ และปานกลาง
- .50 ถึง -.69	ความสัมพันธ์ในทางลบ และมากพอสมควร
- .70 ขึ้นไป	ความสัมพันธ์ในทางลบสูงมาก